

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นประสบการณ์ของหญิงในการให้นมแม่หลังคลอด ได้ถูกวางกรอบด้วยวาทกรรมความเป็นแม่และความรู้ทางการแพทย์ นอกจากนี้กระบวนการรณรงค์ให้นมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ยังทำให้หญิงหลังคลอดบางคนถูกตีกรอบของการเป็นแม่ที่ดี เหลือเพียงการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยลดทอนความเป็นแม่เหลือเพียงการให้นมลูก

จากการศึกษาด้านรณรงค์เรื่องการกินนมแม่จากข้อมูลจริง เมื่อเทียบกับการเปลี่ยนผ่านของโลกที่มีการหมุนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเจริญด้านวัตถุอันส่งผลโดยตรงต่อวัฒนธรรม สังคม ดังจะเห็นว่าจากอดีตที่แม่จะใช้เวลาเกือบทั้งชีวิตในการผลิตและดูแลลูกของตน จึงไม่ใช่เรื่องยาก ในครอบครัวที่มีฐานะยังจะมีแม่นมมาช่วยเลี้ยงลูก แต่ในปัจจุบันผู้หญิงมีสิทธิต่างๆ มากขึ้น นับตั้งแต่มีการปฏิวัติทั้งด้านการศึกษา สิทธิสตรี ส่งผลให้ผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ตลอดจนภาระในครอบครัวและสังคมมากขึ้น ทำให้เวลาในการเลี้ยงลูกน้อยลงจึงส่งผลกระทบต่อ การให้นมบุตรของตนเอง โดยเฉพาะปัจจัยสำคัญด้านเศรษฐกิจทำให้ผู้หญิงต้องใช้เวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ในการทำงานเพื่อช่วยเลี้ยงครอบครัว ดังกรณีศึกษาของ พี่ไก่ พี่อ้อยและพี่นุช

เมื่อกระแสความนิยมนมแม่เกิดขึ้นในสังคม ในส่วนของโรงพยาบาลเป็นส่วนที่มีความเข้มข้นของกระแสนี้มากที่สุด เพราะกระแสความนิยมนมแม่นี้เกิดจากการใช้ความรู้ทางการแพทย์เป็นส่วนให้เกิดการขับเคลื่อนกระแสความนิยมนมแม่นี้เกิดขึ้นในสังคม และเมื่อรัฐมนตรีโยกย้ายให้โรงพยาบาลเป็น โรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว จึงทำให้โรงพยาบาลกลายเป็นพื้นที่ที่หญิงหลังคลอดทุกคนต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ได้ และต้องสืบเนื่องเมื่อแม่กลับไปอยู่บ้านอีกด้วย หญิงหลังคลอดเหล่านี้จึงตกเป็นผู้ถูกกระทำในพื้นที่ของโรงพยาบาลแห่งนี้ โดยเฉพาะแม่ที่อุปสรรคในการให้นมลูก

การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญ การให้นมแม่ของหญิงหลังคลอดถูกแสดงออกถึงความเป็นแม่ที่ทันสมัย เมื่อหญิงกลายเป็นแม่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ หากเมื่อใดที่หญิงหลังคลอดมีปัญหาในการให้นมลูก ไม่ว่าจะเป็นหัวนมบอด หัวนมแตก หัวนมสั้น หรือแม้กระทั่งการไม่มีเวลาให้นมบุตร เหล่านี้แม่ต้องหาวิธีการให้ก้าวข้ามอุปสรรคต่างๆ เหล่านี้

ให้ได้ เพื่อจะได้รับการยอมรับถึงความเป็นแม่ที่ดีในสังคม แม่ต้องหาข้อมูลในการช่วยให้ตนเองสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการถามจากบุคคลรอบข้าง จากผู้รู้ จากหนังสือ จากอินเทอร์เน็ตเป็นต้น และกระทำการเพื่อช่วยให้ตนเองมีน้ำนมที่เพียงพอในการให้นมลูกเพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้อาหารอื่นใดเลย หากเมื่อใดที่แม่ไม่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคเหล่านั้นได้ จนต้องพึ่งนมผง เมื่อนั้นแม่ก็จะถูกมองว่า แม่ไม่มีความอดทน ไม่มีความรักที่มากพอในการมอบให้แก่บุตร และแม่ยังล้าสมัย ไม่มีความรู้ ที่ยังคิดว่านมผงเป็นสิ่งที่ดีที่นำมาให้กับบุตร

ปัจจุบันสังคมได้เกิดกระแสความนิยมนมแม่เกิดขึ้น ส่งผลให้แม่ต้องจัดการกับร่างกายตนเอง ที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนาน 6 เดือน และให้ต่อเนื่องพร้อมกับอาหารเสริมจนลูกอายุครบ 2 ปีหรือเกินกว่านั้น เหล่านี้ทำให้แม่ที่มีอุปสรรคในการให้นมบุตรถูกกระทำจากสังคมโดยไม่รู้ตัว จนทำให้แม่เหล่านั้นก็มีปฏิบัติการโต้ตอบกับสิ่งเหล่านั้นโดยไม่รู้ตัวด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น การบ่น หรือการกระทำ เช่นแอบเลี้ยงลูกด้วยนมผง หรือการเลี้ยงลูกด้วยนมผงโดยไม่สนใจเสียงของคนรอบข้าง

กระแสการนิยมนมแม่ที่เกิดขึ้นในสังคม ได้ซึมซับให้สังคมรับรู้ถึงคุณประโยชน์นานัปการของนมแม่ โดยเฉพาะหญิงหลังคลอดผู้ที่จะได้รับกระแสความนิยมนมแม่นี้อย่างเข้มข้น ซึ่งไม่น่าแปลกที่แม่จะซึมซับความรู้นั้นและเกิดการกระทำต่อมา แต่ความรู้และการกระทำของแม่แต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับตัวตนและบริบททางสังคมของแม่แต่ละคน

ปัจจุบันเงื่อนไขชีวิตของผู้หญิงมีมากขึ้น เมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้หญิงมีบทบาทที่เปลี่ยนไปด้วย ผู้หญิงบทบาททางเศรษฐกิจที่เทียบเท่ากับชาย ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เมื่อผู้หญิงมีบทบาทหน้าที่ของแม่เข้ามา แน่นหนาว่าเธอต้องได้รับบทที่หนักขึ้นเป็นอย่างมากที่ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เมื่อกลับจากที่ทำงาน ทำงานบ้านที่มากขึ้นเพราะมีสมาชิกที่เพิ่มในครอบครัว ก่อนออกไปทำงานก็ต้องจัดเตรียมนมที่บีบไว้ให้ลูกขามแม่ออกไปทำงานนอกบ้านอีก เหล่านี้จึงทำให้แม่ไม่มีชีวิตเป็นของตัวเอง ไม่มีเวลาที่จะทำเพื่อตนเอง หากเมื่อใดที่แม่เหล่านี้หันกลับมาใช้ชีวิตเป็นของตนเองโดยไม่ใส่ใจลูก เมื่อนั้นเธอก็จะถูกสังคมต่อว่าถึงการเป็นแม่ที่ไม่ดี ใช้ไม่ได้ที่ไม่อยู่กับบ้านดูแลลูกหรือให้นมลูก เหล่านี้ทำให้แม่เกิดความขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคมของกระแสความนิยมนมแม่

กระแสความนิยมนมแม่ที่เกิดขึ้นทำให้แม่ที่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างที่สังคมต้องการ กลายเป็นแม่ที่ดี แม่ก็จะเกิดความปิติ ปลื้มใจที่สามารถเลี้ยงลูกได้ดีตามที่สังคมอยากให้เป็น แต่ในแม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูก ให้นมลูกตามที่สังคมอยากให้เป็นกลับกลายเป็นแม่แย่ เป็นแม่ที่ไม่ดีที่ไม่สามารถเสียสละความเป็นตัวตนให้กับลูกได้ แม่ก็จะรู้สึกแย่ เกิดความอึดอัดใจที่ไม่สามารถให้นมลูกตามที่สังคมอยากให้เป็นนี้ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการให้ความรู้ การรณรงค์ของ

กระแสนมแม่ที่ปราศจากการเข้าใจเงื่อนไขชีวิตที่แตกต่าง คงไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นจากกระแส “รณรงค์การดื่มนมแม่” ที่เป็นดั่งร่มใหญ่ที่มีการตอบสนองในหลายๆ ภาคส่วนที่เอื้อ เช่น ด้านกฎหมายที่ให้แม่สามารถลาพักพ่อนได้โดยไม่หักค่าจ้าง กระแสสังคม และการตลาดที่มีการโฆษณาให้ความรู้และกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่จากการศึกษาทำให้เห็นถึงเงื่อนไขอื่นๆ ในแม่แต่ละคนที่แตกต่างกันไป ที่สะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนของภาครัฐยังไม่เพียงพอ ยังต้องหาวิธีอื่นๆ ที่เอื้อต่อแม่ในกลุ่มที่มีเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป อันจะส่งผลให้เด็กที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติและโลกใบนี้ได้รับการดื่มนมแม่มากที่สุดและแม่ก็เกิดความสุขในสิ่งที่กระทำนั้นด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

1. การรณรงค์ในภาพใหญ่ระดับสากลและประเทศได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องแล้ว แต่ในระดับพื้นที่ชุมชน ครอบครัวที่เล็กลงมาซึ่งขาดการสนับสนุนหรือการกระตุ้นไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยในปัจจุบันที่อยู่ใต้กระแสทุนนิยม ผู้เป็นแม่มีบทบาทมากกว่าการให้นมบุตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีนโยบายช่วยเหลืออื่นเข้ามาเสริม
2. ในมุมมองเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในฐานะผู้ปฏิบัติควรเข้าใจถึงปัจเจกบุคคล รับฟังเสียงสะท้อนของแม่มากขึ้น เพื่อเข้าใจและหาวิธีปฏิบัติช่วยเหลือตามความเหมาะสม ที่มากกว่าตัวชี้วัดของงาน
3. บุคลากรด้านสาธารณสุขควรให้การรับฟังความทุกข์ รวมทั้งปัญหาหรือเงื่อนไขของแม่หลังคลอดที่ไม่สามารถให้นมบุตรได้ ให้พื้นที่กับแม่เหล่านี้ ไม่ควรเพิกเฉยปัญหาของแม่กลุ่มนี้ โดยเน้นแต่เพียงตัวเลขของตัวชี้วัดในหน่วยงาน
4. แม่ที่มีอุปสรรคในการให้นมบุตร บุคลากรด้านสาธารณสุขไม่ควรที่จะกดดันแม่เหล่านั้น เพราะแม่เหล่านั้นยังจะปฏิเสธในการไปรับบริการครั้งต่อไป หรืออาจจะใช้วิธีการปกปิดข้อมูลด้านพฤติกรรมการณ์ให้นมบุตรที่แท้จริง ซึ่งจะทำให้เกิดผลเสียด้านการให้บริการและรับข้อมูลด้านสาธารณสุขเอง
5. สิ่งที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป คือการวิเคราะห์มิติทางสังคมที่มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เห็นถึงบุคคลและความสัมพันธ์ในครอบครัว ที่อาจมีผลต่อการเลี้ยงลูกของผู้เป็นแม่